

Sammenføring

Af: Astrid Loft Hansen – Indehaver af Hedvig's Rotterede – HosHedvig.dk – 2013
OBS: Ingen kopiering tilladt uden forfatterens tilladelse – kun til privat brug.

Der kan være mange grunde til at føre tamrotter sammen. En er blevet alene og skal have nye kammerater, man er blevet forelsket i en ny unge, eller har overtaget en omplacering, og ønsker den/de skal gå med ens eksisterende gruppe. I langt de fleste tilfælde kan det lade sig gøre at føre tamrotter sammen, men ind imellem kræver det en ekstra indsats, før det lykkes.

Der er mange parametre der spiller ind, når tamrotter der ikke i forvejen kender hinanden, skal lære at leve sammen. Rotter er fra naturen territoriale flokdyr. Det vil sige de lever i faste grupper, på et fast område. Og overlevelse afhænger af, at gruppen fungerer godt, og fremmede rotter holdes væk fra gruppens område. De instinkter er intakte hos vores tamrotter, så det må vi tage hensyn til ved sammenføringer. Bemærk at et sygt dyr kan blive opfattet som en trussel mod hele gruppen, hvorfor det bliver et spørgsmål om liv eller død at jage det syge dyr væk, eller i yderste tilfælde dræbe det.

Ligesom hos mange andre dyr, foregår en stor del af kommunikationen om både hieraki og territorier vha. duftsignaler. Det bør man også være opmærksom på når det kommer til sammenføring.

Hanner og hunner

Forskellige køn skal selvfølgelig ikke gå sammen, med mindre der er tale om planlagte parringer med henblik på kuld. Dette afsnit er derimod, for at fortælle, at hvor der med unger, som beskrevet nedenfor, sjældent er nogen problemer med sammenføringer hos hverken hanner eller hunner, kan man opleve at der med voksne oftere opstår problemer hos hanner end hos hunner. Det er ikke en regel, men en observation af en tendens, og behøver derfor langt fra at være tilfældet hver gang.

Unger

Under normale omstændigheder er det ikke et problem at føre unger ind i eksisterende grupper. Unger (5-9 uger) er ingen trussel mod gruppen, og også i naturen skal der ske en vis udskiftning af gener, grupperne imellem. Normale omstændigheder betyder, at den eksisterende gruppe er velfungerende og sund, uden kørende konflikter eller tidligere problemer med at tage imod nye. Ungen er rask og frisk, og har den rette alder og størrelse til at flytte. Der er hørt tale om undersøgelser der siges at have vist, at en unge på 7 uger har en mere neutral lugt end en unge på 5 uger, hvorfor nogle opdrættere er begyndt at anbefale man først sammensætter ungerne med deres nye grupper når de når den alder. Hos nogle hunner vækkes stærke moderinstinkter, når der kommer unger ind i gruppen, og hun vil forsøge at kontrollere og passe ungen der ellers er fravænned og selvstændig. Det kan betyde skrigeri fra ungen der ikke er enig i behandlingen, men medfører sjældent en risiko for skader, og er for det meste hurtigt overstået.

Voksne o.a.

Er der særlige omstændigheder, grunde til at tro alt ikke vil køre glat, eller er den/de nye tamrotter ældre end 10 uger, er det en god ide at tage nogle ekstra forholdsregler.

Som forberedelse skal man sørge for at have et ekstra bur, så den/de nye har et sted at bo hvis sammenføringen trækker ud. Det er desuden en fordel at have brugt tid på at observere tamrotternes interaktion med hinanden, så man har en fornemmelse af hvad der hører indenfor normalt. Og så skal der tålmodighed til.

Første skridt er ofte, at lade nye og gamle mødes på et neutralt område. Et neutralt område er et sted hvor ingen af dem normalt færdes, og som derfor ikke er duftmarkeret, eller betragtet af nogen som deres territorie.

Dette møde bruges ofte til at vurdere hvor stor en indsats der er brug for, for at gennemføre sammenføringen. For at være på den sikre side kan man have en fejebakke eller grillhandske klar. En bange rotte i kamp skelner ikke altid hvor tænderne lander, og et gennemført bid gør ondt.

De fleste har den tommelfingerregel, at der ikke må være blod. Men der skal være kampe, før hierakiet kommer på plads, og det er hurtigst overstået, hvis vi ikke blander os. Det er en balancegang og en vurderingssag i det enkelte tilfælde, hvor grænsen går mellem nødvendig kamp og uacceptabel vold.

Fremgangsmåder

Efter første vurdering er der en række ting man kan gøre, for at lette sammenføringen. Jeg vil beskrive dem jeg selv har mest erfaring med, eller kender til bliver brugt med succes. Jeg vil forsøge at ordne dem i den rækkefølge jeg synes det giver bedst mening at udføre dem i, men nogle kan overlappe hinanden, og det er sjældent nødvendigt at bruge dem alle, så reelt set kan man mixe og matche efter personlig erfaring, enkeltsagsvurdering og smag.

Flere møder på neutral grund.

Nogle gange er det nok, at lade nye og gamle mødes nogle flere gange på neutral grund, indtil de værste gnidninger er af vejen, og de i god ro kan undersøge, putte eller spise sammen. Jeg ville kombinere denne metode med burvask, så buret virker som neutral grund, der kan udvikles til fælles territorie.

Bytte bur.

Da lugt spiller så stor en rolle, kan det være en fordel hvis nye og gamle lugter lidt af hinanden før de mødes, eller i hvert fald er vant til hinandens lugt, og ikke straks forbinder den med noget nyt, fremmed og farligt. For at opnå dette, kan man over en periode lade dem bytte bur dagligt, så deres lugte bliver grundigt blandet. Derefter vil jeg foreslå møde på neutral grund, før sammensætning i fælles bur. Vær opmærksom på, at selvom alle har gået i begge bure, kan de gamles bur stadig have kraftigere duftmærker af de gamle. I det tilfælde ville jeg vaske buret før endelig sammensætning.

Skammebur.

Nogle enkeltrotter har større tendens til at overreagere end andre. Hvis en enkelt er grund til problemer gentagende gange, virker det nogle gange at sætte den skyldige i skammebur, umiddelbart efter en ugering. Et skammebur kan være et sygebur eller tilsvarende, hvor ballademageren går alene i nogle timer eller natten over. At blive udstødt af flokken er livsfarligt i naturen, så efter få ture i skammebur fanger de fleste hurtigt, at opførslen er uacceptabel.

Overalpha.

Som alternativ til skammeburet, kan man påtage sig rollen som gruppens overalpha, og uddele reprimander til de der ikke opfører sig ordentligt. Hermed forstås, at når én gør noget uønsket, bryder man ind og lægger problemrotten på ryggen indtil den giver tegn på at have underkastet sig, oftest ved at holde op med at stritte imod. Dette er en direkte efterligning af hvordan en normal alpha ofte sætter gruppemedlemmer på plads.

Burvask med lugtneutralisering.

For at ingen skal føle sig truet af at fremmede invaderer deres territorie, er det ofte en god hjælp at vaske det bur den samlede gruppe skal bo i, med noget lugtneutraliserende som fx rodalon. Rotterne genkender deres hjem på lugten frem for alt. Al inventar skal selvfølgelig vaskes eller skiftes samtidig. Bemærk, at træting ikke kan gøres helt lugtfri, og derfor ikke bør sættes tilbage i buret før gruppen er helt i balance.

Vanilledryp.

Hvis nye og gamle har svært ved at acceptere hinanden, er det et forsøg værd at forstyrre deres duftsignaler, så de bliver tvunget til at starte forfra med at lære hinanden at kende og finde ud af hierakiet alle sammen. Det gøres ved at dryppe eller duppe en lille smule vanilleessens eller tilsvarende i nakken og under halen på hver enkelt. Efter påføringen ville jeg lade dem mødes på neutralt grund, og hvis det er en succes, derefter sætte dem i et lugtneutraliseret bur.

Normalt hierarki, dominans og underkastelse

Hvis man kun har haft tamrotter i kort tid, og derfor ikke har erfaring med hvad der er normal tamrotte-gruppeadfærd, er her en kort beskrivelse. Få grupper er ens, så hvis din gruppe opfører sig anderledes behøver der ikke være noget galt i det. Jeg kan kun beskrive hvad jeg selv kender til, men forhåbentlig er det nok til at give en generel ide om hvordan tingene kan foregå.

Hierakiopbygning.

Alle grupper har et hierarki, uanset om gruppen er stor eller lille, består af unge eller gamle. Et hierarki er en statusrækkefølge, hvor alle kender deres plads, og ved hvem de er over og under. Normalt taler man om, at en rottegruppe har en alpha (øverst), en beta (næstøverst) og en bundrotte. Er gruppen større er der en række mellemrotter, og der kan også være flere der optræder som bundrotter. Vi kan som udenforstående ikke skelne den præcise rækkefølge af mellem- og bundrotter, det er ofte muligt at genkende alpha og beta.

I nogle grupper kan det aflæses af adfærden hvem der er alpha, hvem alle de andre

respekterer og retter sig efter. I andre grupper må man stikke næsen i pelsen. Alpha for en gruppe har en helt karakteristisk stærk krydret lugt. Beta kan have lidt af sammen lugt, dog ikke så stærk, og man vil ofte se beta holde ro og orden i gruppen når alpha sover eller spiser.

Nogle har erfaring med, at grupper på kun to tamrotter kan have svært ved at finde balance, fordi en og samme rotte skal bære rollen som både beta og bundrotte samtidig. Det er ikke altid tilfældet, men det kan være værd at have med i betragtning når man starter en ny gruppe.

Kamp.

Når tamrotter kæmper, bruger de ofte meget tid på at gøre sig store og farlige at se på. De står på bagbenene og bokser mod hinanden, eller puster sig op, stritter pels og går skævt sidelæns mod hinanden. Er det ikke nok til at afgøre hvem der bestemmer, vil der være reel kamp, hvor der jages, bides fast og trækkes. De bider dog meget sjældent hul i hinanden, selvom der ind imellem kan ryge en tot pels. Det kan se frygtelig voldsomt ud, og nogle tamrotter skrider hjerteskræende når de føler sig truet, men som skrevet i starten, bliver der ikke ro før hierakiet er på plads, så med mindre der er blod, er det lettest og hurtigst overstået hvis de bare får lov at gennemføre det.

Fysisk dominans.

Som beskrevet i overalpha-stykket, bruger mange tamrotter at fysisk vælte og fastholde hinanden for at udvise dominans og erobre eller fastholde en højere plads i hierakiet. Der er en vis grad af intimidering med i teknikken, og man kan ofte se, at den underkastede tamrotte bliver liggende lidt tid efter den dominerende er gået videre.

Nogle rotter, måske især alphaer, vælger ind imellem at markere på den underkastede rotte, dvs. efterlade et par dråber urin, for at tydeliggøre at de tilhører samme gruppe.

Tvangsgrooming.

Grooming er en stor del af den sociale interaktion i en tamrottegruppe, og en af de helt store grunde til at tamrotter ikke bør holdes alene. De bruger en stor del af dagen på at vaske og soignere hinanden, og binder dermed stærke bånd der er med til at sikre gruppens sammenhold og dermed overlevelse. Ind imellem kan groomingen også bruges til at dominere, selvom det for os kan virke lidt modsigende. Det foregår ved at en højerangerende rotte fastholder og tvangsgroomer en laverangerende rotte. Nogle, efter min erfaring især unge dyr, kan brokke sig højlydt over denne behandling.

Parring.

En sidste typisk dominansadfærd er parring. At to hanner eller to hunner hopper på hinanden betyder altså ikke at de er homoseksuelle, bare at den ene vil bestemme over den anden. En undtagelse er hunner i løbetid, der i nogle tilfælde hopper på alle de kan komme i nærheden af.